

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Floremundi Raemundi V. Cl. Olim Consiliarii Regis
Galliarvm Ex Calviniano Catholici Synopsis Omnium hujus
temporis Controversiarum tam inter Lutheranos,
Calvinistas quam alios plurimos. Sive Historia ...**

Raemond, Florimond de

Coloniae Agrippinae, 1655

VI. Fischerus Cardinalis & Thomas Morus per summam iniustitiam
supplicio afficiuntur. Catharina regina diem suum obit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10880

scriberet, & ipse ad comprobendam novam Primatus auctoritatem opus aliquod edendo, suum erga Regem affectum testatum faceret. Hæsit aliquamdiu Polus dubius quid ageret: tandem statuit non modo non tueri primatum illum, sed & pro virili eversum destructumque ire. Laudabile profecto consilium, & dignum principe tam generosæ indolis & tam excellentis doctrinæ: quæ doctores ut raræ sunt in principibus viris, ita magnitudinem eorum insigniter illustrent. Nam quorum destituta scientia est magnitudo, magni sunt tantum inter parvos, ut qui stemmatis nobilitate à multis æquentur: at qui cum magnitudine sua doctrinam conjunxerunt, etiam inter magnos magni cluent. Ubi igitur excitavit se Polus, quatuor mensium studio, quatuor illos elegantissimos de Unione Ecclesiastica libros absolvit, quos Regi inscripsit. Quibus quum impium Regis primatum, quem is in Ecclesiam & in ipsum jus divinum sibi arrogabat, plurimis validissimisque argumentis doctissime confutaret: tantum sibi odium apud Regem concitavit, ut Rex oblitterata omni consanguinitatis, qua Polus contingebat, memora, vitam ejus multis deinceps insidiis peteret, eundemque læsæ Majestatis reum declararet: quin & interjecto deinde aliquo tempore, matrem fratremque & avunculum ejus, eandem (ut fertur) ob causam neci traderet. Et quamvis tot cædes crudelitatem Henrici exfariare debuissent, tamen ferarum ritu, quæ etiam sedata fame nihilominus mordent, nihil de ea remittens, religiosissimos quosque ad primatum illum suum agnoscendum cogere sibi proposuit. Tres igitur ordinis Carthusiani Priores, Joannem Hogthonum Londinensem, Robertum Laurentium Bevalensem, & Augustinum Vebsterum Exhamensem, comparere iussit coram confessu Ordinum, cui præsidebat Cromwellus. His proponebantur nova Comitiarum decreta, & jubebantur jurejurando affirmare, Regem tam in Ecclesiasticis, quam civilibus rebus supremum in Anglia esse caput. Quum illi nonnulla exciperent, & legis divinæ mentionem facerent, Cromwellus nullam se exceptionem admittere respondit; categorice illis, quæ proponerentur, affirmanda esse, sive lex divina permitteret, sive non, & quamvis aliter Romana sentiret Ecclesia. Quibus jurare reculantibus, res duodecim viris commissa est, secundum Regni consuetudinem, ut judicium ferrent.

Illi vero quum nihil quidquam morte dignum invenirent, sententiam differēbant, donec Cromwellus; se rem ad Regem delaturum, minitaretur. Quo nutu, qui etiam constantissimos nunquam labefactat, percussit, sententiam tandem pronuntiavit, quæ damnati Priores, eodem habitu, quo in monasteriis utebantur, in patibulum majoris ignominia causa acti sunt: nec enim Henricus tantum Religioni tribuendum existimavit, ut ex legum Ecclesiasticarum præscripto, vel gradu, vel habitu ante supplicium privandos curaret. Ad eandem judicii formam damnatus est Reginaldus Doctor, Brigittensis Monachus, Theologus insignis, & linguarum peritissimus; itemque alius quidam presbyter Joannes Hæilus. Passi sunt omnes eodem die, *quarto nonas Maii*.

V. His editis suppliciis, Henricus ut terrorem ceteris Monachis injiceret, & Priores Londinensis occisi membra in ipsa Monasterii janua affigijussit; & viros duos sæculares cænobio præfecit, qui juniores monachos depravarent. Sed quum isti nihil proficerent, velut alter Nero incredibili furore actus, tres alios Carthusianos comprehendijussit: qui quum prius per dies quindecim continuos, injectis ad collum, ad brachia, ad crura, circulis ferreis, erecti stare coacti essent, postea vimineis cratibus injecti, & per plateas urbis tracti, postquam laqueo ad breve tempus suspensi fuissent, mox vivi sectis funibus demissi sunt: tum autem carnifex pudendis præcis, pectus ferro aperuit, & cor evulsum in ignem conjecit; demum capite abscisso, reliquum corpus in quatuor partes dissecuit, illasque partes elixas in locis publicis suspendit. Præter hos Joannes Rocestrius & Jacobus Valverus, & ipsi Carthusiani, *quinto idus Maii* in civitate Eboracensi, laqueo strangulati vitam finierunt. Decem alii ejusdem ordinis, quorum nomina Anglici scriptores commemorant, in carcere extincti sunt. Adhuc Thomas Morus & Joannes Fisherus Roffensis Episcopus in custodia tenebantur. Roffensis post diuturnum carcerem, in quo agens à Paulo Papa tertio in Cardinalium Collegium adscriptus fuerat, ad judicium productus, & Regi, tanquam Anglicanæ Ecclesiæ capiti, jusiurandum præstare iussus, renuit. Interrogatus an ipse, ut Cardinalis denuncieretur, procurasset, negavit se umquam illum honorem appetivisse, multoque minus in ipsis viretalis eam dignitatem ambivisse. Quumque

de sua salute, quam Ecclesie defensione sollicitus esset vir doctrina & sanctitate insignis, verumque pietatis Christianae exemplar, coepit de impietate nascentis schismatis gravissime differere, detestans Regis primatum, & legibus divinis contrarium, adeoque *viam mortis esse affirmans*: sed quum hæc dixisset, mortis sententia de ipso pronuntiata est. Damnatus igitur & ad mortem productus vir dignitate & scientia longè excellentissimus, tam forti animo supplicium sustinuit, ut de occisorum suorum superbia triumphasse dicendus sit. Caput hastili affixum, & in ponte Londinensi omnium oculis expositum, quo diutius ibi suspensum manebat, eo magis floruisse, ac venerabilius factum esse dicitur, ob quam causam loco amorum traditur. Eadem quæ Rossensis, Mori fortuna fuit: qui Londini honestissimo loco natus, ob excellentem doctrinam & rerum experientiam in Republica per annos pœnè quadraginta versatus fuerat. Hic Rossensem ad mortem duci certior factus, quum eandem Martyrii coronam vehementissime desideraret; animo ad cœlum converso, *Constiteo* (inquit) *tibi Domine, quod tantam gloriam non sum meritus, non sum ego iustus & sanctus, sicut Rossensis tuus, quem elegisti. Quæ verba quum pusillanimitatem quandam & mortis metum indicare nonnullis viderentur, Regi significata res est: qui ea de causa ad Morum, primum principes aulae suæ, deinde uxorem & liberos ejus misit, qui viro suaderent, ut vitæ suæ servandæ rationem amplecteretur. Sed quum à sententia dimoveri non posset, ablati sunt ei omnes libri, socii dulcissimi, & in his duo, quos ipse in carcere composuerat, unum *De solatio in tribulatione*, alterum *De passione Christi*, quem non licuit ipsi ad finem pertexere. Quum jam quatuordecim fere menses in carcere fuisset, è turri Londinensi extractus, adductusque ante Cranmerum, Audlæum Cancellarium, Norfolkici Ducem & reliquos iudices, interrogatus fuit, quid ei de publica lege videretur, super Ecclesie primatu comitiorum suffragiis sancta. Morus ignorantiam simulans, experiri statuit, an ambigue respondendo simul & animam suam & vitam posset conservare; malens tamen vitam amittere, quam cum animæ suæ jactura, precio nimis caro, redimere, de cetero sese illi commendarat, qui omnes vitæ nostræ dies numeratos in manu sua habet. Itaque quid illa lege contineretur se nescire, nec omnino quidquam de ea inaudivisse, respondit. Audlæo vero Cancellario subinferente; At nos*

tibi denunciamus, quid illa lege cautum sit, nimirum, *Nullam cuiusquam deinceps in hoc Regno, tam in Ecclesiasticis quam in civilibus rebus, præter solius Regis Maiestatis Henrici VIII. supremam potestatem auctoritatemque agnoscendam esse, tu igitur visne cū concivibus tuis dicta legi subscribere? Si me, inquit Morus, pro civem habuissetis, ego de vestro interrogato sententiam apud vos meam professus fuisset. Nunc autem me pro inimico vestro habuissetis, eicctumque ex aula tam indigno modo tractavissetis, minime ut decere existimem, me, quem à vestris constitutionibus removissetis, nunc de iis iudicium meum interponere. Iratus Cancellarius, *Iam, inquit, dissentire à lege te video, quum taceas. Qui tacet, inquit Morus, consentire videtur. Ergone, inquit ille, assentiris legi? Quomodo, inquit Morus, id facerem, quum nemo assentiatur ei quod ignorat? Quum aliud responsum exprimi non posset, iudices accusandum curarunt, quod legi contradixisset, quodque Rossensem ad constantiam contra hoc Comitiorum decretum per literas animasset. Quibus objectis, delata res est ad duodecim viros. Coram his aperte Morus sibi decretum esse profectus est, nunquam ab Ecclesie Romanæ communionem discedere, totum septennium in hanc curam se impendisse, ut investigaret, num Romani Pontificis Primatus legitimus esset? Eum divino iure niti, ex infinitis auctoritatibus deprehendisse: hanc suam esse sententiam, hanc fidem, in hac ut mori liceat, vehementer optare. Vix hæc dixerat, quum omnes magna voce conclamarunt, ob læsæ Majestatis crimen mortis reum esse Morum. Præter ceteros Norfolkici Dux subintulit: *Num sic propositum est tibi, More, tuam erga Principem tuum ingratitudinem atque impietatem ostendere? Cui Morus: Tale de affectu meo testimonium nunquam perhibebit ea fides & obsequendi voluntas, qua erga Maiestatem suam sum maxima & constantissima. Ergone (inquit Cancellarius) tu vir melior aut sapientior haberi vis, quam tot doctissimi viri, Episcopi, Abbates, Senatores, Nobiles, qui omnes subscriptione sua hoc decretum comprobaverunt? Ad quæ Morus: Absit, ut unquam timidissimorum hominum particularem sententiam, quibus qua vos cupiebatis metus expressit, præferam tot antiquis Patribus, tot Martyribus, tot Conciliis, qui contrarium docuerunt, nobisque, quid in hac questione sequi oporteat, præscripserunt. Plura dicturum veterunt progredi ulterius, simulque mortis sententiam dederunt: quæ***

quam subite pridie nonas Iulias. Corpus filia
ejus Margarita inhumavit, adhibita etiam ali-
qua ceremonia. Sic occisis sanctis hominibus, non
tamen sedatus fuit tyranni furor, sanguinem subdi-
torum suorum siccantis: sed indies labeatur in pe-
jora consilia. Itaque ratione excogitata, qua Mona-
steriorum bona sub aliquo pretextu ad se raperet,
dixit se velle, tanquam summum caput Ecclesie, sacra
monasteria visitare. Leum igitur quendam juris ci-
vilis professorem, ad inquirendum in monachorum
& sacrarum virginum vitam ac mores misit.
Quæ visitatio ita instituebatur, ut è monachis qui
minor viginti quatuor annis fuisset, è monasterio
exire cogeretur: qui vero major esset, non cogere-
tur quidem, sed tamen exire si vellet, impune pos-
set: exeuntibus togam & aureos octo Abbas daret:
de sacris etiam virginibus idem fieret: ut hoc mo-
do brevi evacuatis monasteriis, Rex eorum bona
invaderet, facta constitutione, ut optimiores quique
ipsorum thesauri, regis quaestoribus traderentur. Leus
ergo iste commissum sibi officium tam dextre obi-
vit, ut in publicis Regni comitiis minora quæque
monasteria, quorum annui census non nisi ad sep-
tingentos ferè aureos aestimabantur, Regis libidi-
ni dederentur. Ita quum se caput Ecclesie Henricus
jactaret, opus fuit tamen, ut beneficia Ecclesi-
astica Ordinum decreto ipsi assignarentur. Initio
facto à minoribus, deinde & ad majora transiit, è
quorum rapina divitiarum ingentem vim corrasit.
Sed quamvis hic tamquam Tantalus tot tantisque
velut immerisus esset divitiis, momento tamen
temporis justo Dei judicio pauper evasit.

Tanta rapacitas toti mundo errori fuit: omnes-
que, quibus tyranni immanitas innotuerat, Angli-
æ calamitatem deplorabant. Inprimis vero
Paulus Papa tertius, ex nobilissima Farnesiorum,
Pamæ Principum familia, ad Pontificatum,
mortuo Clemente Septimo assumptus, tanquam
communis Christianorum pater, vehementer
indoluit. Is accepto tot malorum nuncio, quum
quid futurum esset, animo prospiceret, tenta-
tis omnibus remediis, ad extremum statuit pote-
state sua absoluta in Henricum uti, sperans eum
censuris suis territum posse ab errore revocari.
Unde ad tertium Calendas Septembris M. D.
XXXV. Pontificatus sui Anno primo, Henrici ve-
ro Regni vigesimo septimo, Bullam edidit contra
Henricum, cuius hæc erat inscriptio. *Bulla Pauli
divina providentia Papa Tertii, citatoria Regis An-
glie Henrici & sequacium, sub pœna excommunicacionis,*

*Et privationis Regni, ac omnium aliorum bono-
rum, & sub nonnullis aliis gravioribus censuris.* In hæc
commemorata prius, qua ad ipsum excommuni-
candum impellatur, gravissima causa, ob tot scele-
ra ab Henrico patrata, tot cædes, adulteria, ince-
stus, sacrilegia, prodiciones, hæreses, quodque se
pro capite gerat Ecclesie Anglicanæ, rogat, & per
omnia sacra obtestatur, ut revertatur ad gremium
illius matris, quæ respicientes ultro recipit. No-
lentem, citat cum complicitibus. Parere recusan-
tem, Regno exiit; vetat ullum Religionis Catho-
licæ publicum exercitium in locis quæ ejus ditioni
subsunt, fieri. Omnem Annæ Bolenæ sobolem ille-
gitimam facit & infamem. Henrico ne pareant,
subditis prohibet. Ecclesiasticos homi-
nes Angliæ finibus excedere jubet. Nobilibus
præcipit, ut contra Regem insurgant. Mandat, ut
Henrici sequaces & complices, ubicunque apprehendi
possint, in servos capientibus cedant. Præ-
latis omnibus jubet, ut hanc Bullam in suis Eccle-
siis evulgent, & Henricum excommunicatum
denuncient. Eandem bullam Tornaci, Brugis, Dun-
kirkii, & per totam Angliam publice affigi de-
cernit. Difficillimum factum est, ut corpori, quod
totum corruptum est, sanitas restituatur: attamen
extremum hoc remedium morbo quam-
vis iudem extremo remedium forte aliquod at-
tulisset, si quidem fuisset adhibitum. Sed Ponti-
fex exsequutionem in aliud tempus rejecit, quod
speraret summum illum mundanorum recto-
rem aliquam medicinam facturum, cogitans ab
ipso manu omnia, quæ sunt in mundo, deri-
vari, & ad increata illius potentie perstringen-
tem fulgorem non minus cæcutire etiam lyn-
ceos oculos, quam noctuas ad radios meridia-
ni solis. Eo tempore serenissima Regina Catha-
rina, cujus contra tot adversitates immoram con-
stantiam nullius fortunæ impetus labefactare
poterat, sanctissimis pietatis exercitiis assidue vacans,
quum inaudivisset Joanni Foresto Franciscano,
qui ei fuerat à confessionibus, gravissimos
cruciatus præparari, ingentem animo concipiens
dolorem, literas ad eum consolationis plenissimas
exaravit. Sanctissima hæc matrona, tantis calami-
tibus undiq; pressa, vitam ægre trahebat: si tamè
vita dicenda est ejusmodi cū tot miseris conflicta-
tio, in quibus eodè tempore & moriens & vivens, nõ
tamen vel moriendi finem, vel initium poterat fa-
cere vivendi. Affligebat eam omnibus horis lupa illa,
quæ

quæ lectum ejus polluerat. Persequatur eam maritus suus, & qui eum sequebantur. Tot ergo modis divexata, in morbum incidit, quo decumbens quum mortem adventantem præsentiret, Henrico Regi scripsit in hanc sententiam.

Domine mi Rex ac conjux dilectissime. Adventante jam mortis meæ hora, amor quo te persequor facit, ut admonem te paucis æterna salutis anima tua, quam universis hujus mundi bonis ac rebus mortalibus anteferre debes, neglecta etiam tui corporis cura; propter quam & me in calamitates multas, & te ipsum in plures sollicitudines conjecisti. Sed ego tibi ex animo omnia condono, precorque ut eadem condonet tibi Deus. Quod reliquum est, commendo tibi Mariam, communem nostram siliam, ut patris officium in illam præstes. Tres item ancillas, & ministros meos omnes, ut ille nuptui commode tradantur, his autem præter id, quod jam eis debetur, etiam unius anni stipendium integrum, velut cumulus accedat, ne plane inopes deserantur. Postremo hoc unum testor, quod oculi mei te solum præ rebus omnibus mortalibus desiderant. Vale.

En testimonium sinceri animi, & generosæ indolis, quæ tot modis offensa jamque in mortis faucibus constituta, adhuc studebat sese illi probare, qui ipsa reprobata atque neglecta, terrenis voluptatibus sese manciperat. Harum literarum exemplum misit Cæsaris apud Regem oratori, ut si Henricus, quod petebatur profamulis non faceret, Legatus curaret, ut Imperator curam protectionemque eorum susciperet. Obiit Catharina, omni laudis genere dignissima, in villa quæ Cimbaltone dicitur, in Comitatu Bedfordensi VIII. Id. Jan. Anno Christi 1536. ætatis vero suæ quinquagesimo, non sine veneni suspitione, [a] Henricus autem acceptis Catharinæ literis, temperare sibi à lachrimis non potuit, Eustathiumque Capucium (is literas attulerat) rogavit, ut statim ad eam proficisceretur, multamque salutem suo nomine diceret. Hoc ultimum officium Catharinæ præstitit Henricus. Sed prius mortua est Regina, quam Eustathius Cimbaltone perveniret. Corpus ejus mediocri honore, in vicina civitate, quæ Petri-Burgum dicitur, sepultum fuit. Nunciata ejus morte, Henricus præcepit, ut omnes sui domestici lugubri vestitu vterentur: cui tamen præcepto Anna Bolena parere noluit, sed in signum potius lætitiæ, flavæ coloris ornamentis se suasque ancillas vestiri curavit: quamvis dolere se diceret, quod tam placido mortis genere Catharina obiisset,

quodque non plus molestiarum ei fuisset à se exhibitum. Hoc videlicet male habebat Annam, quod Catharina in mediis afflictionibus suis solatium aliquod in virtute sua habuisset, mortemque ipsam ita prævertisset mortis meditatione, ut quod restabat dierum, summa cum animi tranquillitate exigeret, horam, quæ ex his miseriis liberanda esset, placidissime expectans.

[a] Hennings in Geneos. parte 4. p. 104. & alii.

HENRICUS REX ANNA BOLENA ob adulterium punita, Joannam Seimeram, deinde Annam Clivensem, hac rursus repudiata, Catharinam Havardam ducit; hancque etiam post Cromuelum supplicio affici jubet.

CAPUT QUARTUM.
ARGUMENTUM.

- I. Rex Henricus, Anna Bolena repudiata, Joannam Seimeram ducit, illam vero adulterii damnatam supplicio affici jubet, cum adulteris.
- II. Ritus sacrorum ab Henrico rege instituti. Contra eundem ob religionis mutationem arma sumta. Mors Ioanna Seimera. Reginaldus Polus ad Cardinalatum evectus.
- III. Henrici regis impietas in Sanctorum Reliquias.
- IV. Eiusdem novum cum Anna Clivensi matrimonium.
- V. Qua itidem repudiata, Catharinam Havardam sibi copulat. Cromuelo prius sublato.
- VI. Henricus flagitia flagitii cumulat. Interim nihilominus de reconciliatione sua cum Ecclesia cogitationem suscipit. Catharina itidem Havarda supplicio affecta Catharinam Parram ducit.

Quod vulgo dici solet, *Dimidiū facti, qui bene cepit, habet: id in iis, quæ mète atque ingenio perficiuntur, non ita se habere deprehenditur. In his enim ut initio etiam progressus respondeat, requiritur. Anna cœperat secundum sensum & Mundum bene: sed finit male. Quam enim fortunæ suæ præclarum fundamentum jecisset, quod restabat & diffici non ea, quæ opus fuerat, soliditate superstruxit. Ascenderat illa ad Regium culmen sed inde descendendum ipsi fuit in idem ignominia & infamiæ gradibus, quos ad lasciviæ atque impudicitia suæ opprobrium velandum adhibuerat: Henricus, cui jam, quæ erat vaga libidine atque in-*
stabilis